

ΠΑΝΙΚΟΣ ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

ΖΕΣΤΕΣ ΜΝΗΜΕΣ

Χρυσόσκηνος
 στη χροιά Ν. Σιωχης

Κάθομαι βολεμένος σ' ένα άνετο καθιστικό στο σαλόνι. Η θερμάστρα αντίκρου μου με ζεσταίνει κι ο ήλιος από το πίσω παράθυρο που ανοίγει στη βεράντα προσθέτει κάπου-κάπου και τη δική του θαλπωρή όταν ξεπροβάλλει μέσα από τα σύννεφα. Το δωμάτιο τριγύρω μου είναι πλημμυρισμένο με μνήμες, πίνακες με αφιερώσεις από τους δημιουργούς τους, βιβλία με ζεστές υπογραφές, φωτογραφίες καλών φίλων κι εγώ στο κέντρο αφήνομαι στην παραζάλη που μου προκαλεί ο περίγυρος.

Οι μνήμες τρέχουν, μεταλλάσσονται. Αντίκρου μου στο ράφι με τα βιβλία ορθώνεται μια φωτογραφία που με μεταφέρει στα παλιά. Η Έλλη εδώ με την Νίκη Μαραγκού και στο κέντρο ο Εβγκένη Γεφτουσένκο. Στο πλάι ο ζωγράφος Γιώργος Σκοτεινός. Όλοι νεαροί, τα νιάτα λαμποκοπούν στα πρόσωπα τους. Είχαμε βρει χθες τη φωτογραφία καταχωνιασμένη, μας άρεσε, βρήκαμε κορνίζα, την τοποθετήσαμε και την βάλαμε σε φωτεινό τοπίο.

Ήταν το καλοκαίρι του 1977 κι η επιμονή μας έπεισε τους Σοβιετικούς να παραχωρήσουν άδεια εξόδου στον Ποιητή, να έρθει στην Κύπρο. Θυμάμαι που όταν πήγαμε στο αεροδρόμιο να τον παραλάβουμε, ήταν εκεί κι ο Σοβιετικός Πρεσβευτής, που μόλις αντίκρισε τον Γεφτουσένκο να κατεβαίνει από το αεροπλάνο του λέει:

-Πώς, εσύ εδώ, χωρίς να ξέρω τίποτα?

Η απόφαση είχε παρθεί μόλις μια βδομάδα πριν σε συνέδριο συγγραφέων στη Σόφια και δεν πέρασε όπως φαίνεται από τις απαραίτητες γραφειοκρατικές διαδικασίες εκείνης της εποχής.

Ποιο πρόγραμμα επαφών να οργανώναμε; Έπρεπε οπωσδήποτε να δει και τον Παύλο Λιασίδα, ν' αγγίξει τις ρίζες μας. Πήγαμε, λοιπόν στη Τσιακκιλερή, ο Παύλος άρρωστος, μας υποδέχτηκε όμως όλος ζωή, έπαιξε και το πιθκιαύλι του που το είχε εγκαταλείψει για κάποιο διάστημα, βγήκε όμως εκεί και η τραγική ιστορία της κόρης του, το πώς δηλαδή σκότωσαν οι Τούρκοι εισβολείς τον σύζυγό της όταν πήγε στο χωριό του, την Περιστερώνα ψάχνοντας να βρει τον γέρο πατέρα του που είχε παραμείνει εκεί. Στην Τσακκιλερή είχαν συγκεντρωθεί εκείνη την ημέρα τα πιο σημαντικά, ο Γεφτουσένκο το έβλεπε αυτό, ένιωθε την ανάγκη να αντιδράσει. Κατευθυνθήκαμε προς την Αγία Νάπα όπου μας περίμενε ο ζωγράφος Γιώργος Σκοτεινός, περάσαμε από την Δερύνεια όπου έκανε τη βόλτα της η Νίκη Μαραγκού με την κορούλα της, τις πήραμε μαζί μας και στην βεράντα του σπιτιού του Σκοτεινού βγήκε η φωτογραφία. Εκεί, στο στούντιο, το πλημμυρισμένο με τους πίνακες του «Κύκλου της Καταγγελίας» του Σκοτεινού, γράφτηκε και το ποίημα «Περιστερώνα» που μεταφράστηκε την ίδια κι όλας νύχτα και την επομένη απαγγέλθηκε στο φεστιβάλ ποίησης στη Λευκωσία και την μεθεπομένη δημοσιεύτηκε πρωτοσέλιδα σε όλες τις εφημερίδες του νησιού. Ήταν το πρώτο ποίημα ξένου ποιητή που είχε γραφτεί για την εισβολή.

Σχετικά με την «Περιστερώνα» θα ήθελα να αναφέρω και μια εντελώς καινούργια ιστορία. Πρόσφατα, σε μια από τις κυριακάτικες λογοτεχνικές συναντήσεις μας στη Λεμεσό, αναφέρθηκε ότι ο Μάριος Τόκας είχε μελοποιήσει την «Περιστερώνα» και την είχε παρουσιάσει σε μουσικές εκδηλώσεις στην Αθήνα. Την ανακοίνωση έκανε ο Μίμης Σοφοκλέους, στενός φίλος τότε του Μάριου και μέλος της ορχήστρας του... Κι ο Μίμης άρχισε να το τραγουδά με όλο και πιο δυνατή φωνή. Το θυμόταν ολόκληρο κι ας πέρασαν από τότε 35 χρόνια. Μείναμε άναυδοι όλοι εμείς οι άλλοι. Εκείνο το πρωί είχε ληφθεί η απόφαση.: Ο Μίμης να καταγράψει σε νότες το τραγούδι με τη βοήθεια κάποιου φίλου μουσικού και να προσκαλέσουμε στο νησί τον ποιητή όταν θα εκτελεστεί δημόσια το έργο.

Ο Γεφτουσενκο βρίσκεται τώρα στην Αμερική, στην Τούλσα της Οκλαχόμα, όπου διδάσκει στο Πανεπιστήμιο. Η σύζυγος του η Μάσια εργάζεται ως γιατρός. Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε μου είπε ότι έχει κάποια προβλήματα με τα πόδια του, σχεδιάζει όμως ένα ταξίδι στην Ιταλία. Διατηρεί πολύ στενές σχέσεις με τους Ιταλούς συγγραφείς, που τον είχαν προτείνει μάλιστα για το βραβείο Νόμπελ.

Την διεθνή απήγηση του Γεφτουσένκο την είχαμε ζήσει από πρώτο χέρι στη Νέα Υόρκη όπου είχαμε βρεθεί για μια περίοδο τη δεκαετία του 1990. Μας είχε καλέσει στον ΟΗΕ όπου είχε οργανωθεί βραδυά αφιερωμένη στην ποίηση του κι είχαμε ακούσει αξιόλογους κριτικούς να μιλούν για το έργο του. Είχαμε μαζί του γιορτάσει επίσης κάποια γενέθλια στο καλλιτεχνικό στέκι «Κορνήλια» στο Γκρήνουιτς Βίλλετς και τον φιλοξενήσαμε στο σπίτι μας σαν ακριβό ξένο, προσφέροντάς του τραχανά, που τον λατρεύει γιατί κάτι τέτοιο του έφτιαχνε η γιαγιά του στη Σιβηρία στα παιδικά χρόνια.

Μαζί με τον Ζένια (όπως τον λένε οι φίλοι του) Γεφτουσένκο είχαμε περάσει και ένα αξέχαστο τριήμερο της Ημέρας των Ευχαριστιών στο σπίτι του Κύπριου καθηγητή Τζεάλ Καντίρ στην Οκλαχόμα. Ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες εκείνες οι μέρες, και από ανθρώπινης και από καλλιτεχνικής πλευράς.. Ο Ζένια εκείνες τις ημέρες τελείωνε το μυθιστόρημα του, όπου έμπαζε τις εμπειρίες του από τη ζωή της σοβιετικής πατρίδας που μόλις είχε καταρρεύσει. Συζητούσαμε, θυμάμαι, τον τίτλο του νέου του βιβλίου «Μην πεθάνεις πριν από τον θάνατο σου» και μας είχε διαβάσει κι ένα απόσπασμα πλάι στο αναμμένο τζάκι. Εκεί σκιαγραφούσε την προσωπικότητα του Γκορμπατσώφ ο οποίος αργότερα, όταν κυκλοφόρησε το βιβλίο το είχε επαινέσει. Το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε και στην Ελλάδα, με κάποια μεσολάβηση δική μας.

Η φωτογραφία με τον Ζένια στο κέντρο, νεαρό, με κοντό παντελόνι, συνεχίζει να με κοιτάζει από το ράφι απέναντι. Τριγύρω στο σαλόνι που με φιλοξενεί, βροχή οι ερεθισμοί. Από τους πίνακες που ανεβαίνουν σε σειρές μέχρι την οροφή, από τα βιβλία που είναι στοιβαγμένα στα ράφια, από τις φωτογραφίες, πλήθος φωτογραφιών, οι φίλοι αυτοπροσώπως. Συνειδητοποιώ ότι όλοι αυτοί οι ερεθισμοί περιμένουν τη στιγμή που θα θεθούν σε εγρήγορση.

Λεμεσός 18 Γενάρη, 2013